

ТУРИСТИЧНА ПРИВАБЛИВІСТЬ ПРОМИСЛОВОЇ ТА ГЕОЛОГІЧНОЇ СПАДЩИНИ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ІНТЕГРАЦІЇ ДО МЕРЕЖІ EUROPEAN ROUTE OF INDUSTRIAL HERITAGE

*М. В. Белобородова, д. е. н., доцент, НТУ «Дніпровська політехніка»,
bieloborodova.m.v@nmu.one, orcid.org/0000-0001-8329-7679,*

*А. А. Макурін, д. е. н., професор, НТУ «Дніпровська політехніка»,
makurin.a.a@nmu.one, orcid.org/0000-0003-1835-9786,*

*Є. А. Бодряго, аспірантка, НТУ «Дніпровська політехніка»,
bodriaho.y.a@nmu.one, <https://orcid.org/0000-0002-7138-5855>*

Методологія дослідження. Для виявлення просторової та функціональної логіки мережі ERIH застосовано елементи контент-аналізу та інтерпретаційного аналізу офіційних критеріїв відбору, рекомендацій щодо формування регіональних маршрутів і статистики відвідуваності. Оцінювання вибраних об'єктів індустріальної та геологічної спадщини України здійснювалося на основі авторської багатокритеріальної 100-бальної шкали, до структури якої включено сім блоків: історико-промислова або геоіндустріальна цінність, відповідність тематичній логіці ERIH, автентичність і ступінь збереженості, якість інтерпретації, доступність і туристична інфраструктура, інституційна готовність, а також кластерний і маршрутний потенціал. Для інтерпретації результатів використано порогові діапазони, які дали змогу розмежувати об'єкти з високою, достатньою та обмеженою перспективністю включення до мережі.

Результати. Обґрунтовано доцільність розгляду промислової та геологічної спадщини України як ресурсу туристичного розвитку й інтеграції до мережі ERIH. Запропоновано багатокритеріальний підхід до оцінки туристичної привабливості об'єктів, який поєднує історичну цінність, автентичність, інтерпретаційний потенціал, інфраструктурну готовність та маршрутну пов'язаність. На основі авторської шкали здійснено оцінювання відібраних об'єктів і визначено рівень їх перспективності для включення до ERIH. Встановлено, що найбільш реалістичною для України є поетапна модель інтеграції з подальшим формуванням регіональних маршрутів. Доведено, що саме маршрутний підхід забезпечує найкращі умови для поєднання промислових, геологічних і культурних компонентів спадщини в цілісний туристичний продукт.

Новизна. Обґрунтовано підхід до оцінки туристичної привабливості об'єктів промислової та геологічної спадщини України в контексті їх потенційної інтеграції до мережі ERIH, що дає змогу поєднати історичний, туристичний і маршрутний виміри аналізу. Запропоновано авторську 100-бальну експертну шкалу, яка операціоналізує критерії ERIH і дозволяє ранжувати об'єкти за ступенем готовності до включення в різних статусах. До єдиної аналітичної рамки запропоновано включати як індустріальні, так і геологічні об'єкти, що розширює можливості формування комплексних індустріально-геологічних маршрутів.

Практична значущість. Запропоновані підходи можуть бути використані органами місцевого самоврядування, музеями, туристичними організаціями та агенціями регіонального розвитку для відбору пріоритетних об'єктів, планування музеєфікації та обґрунтування

регіональних маршрутів. Результати дослідження можуть бути застосовані при розробленні стратегій туристичного розвитку територіальних громад, програм ревіталізації промислових територій.

Ключові слова: промислова спадщина, геологічна спадщина, туристична привабливість, регіональний маршрут, ERIH, місцева громада

Постановка проблеми. У сучасних умовах трансформації економічного простору України промислова та геологічна спадщина набуває не лише культурного і туристичного, а й вагомого соціально-економічного значення для територіальних громад. Її залучення до туристичного обігу створює передумови для диверсифікації місцевої економіки, розширення сфери зайнятості, активізації малого і середнього підприємництва, зростання надходжень до місцевих бюджетів та зниження залежності громад від вузької виробничої спеціалізації.

Актуальність цієї проблеми посилюється в умовах воєнних викликів, депопуляції, структурних змін у господарському комплексі та потреби у повоєнному відновленні громад. Для багатьох територій, особливо постіндустріальних, туристична інтерпретація об'єктів промислової та геологічної спадщини може стати одним із інструментів економічної адаптації, підвищення інвестиційної привабливості, збереження локальної ідентичності та посилення внутрішньої згуртованості населення. Водночас в Україні цей потенціал використовується недостатньо через відсутність системної оцінки туристичної привабливості таких об'єктів, фрагментарність підходів до їх промоції, слабку інтеграцію у туристичні маршрути та недостатній рівень узгодження між культурною, економічною й просторовою політикою розвитку громад.

Інтеграція українських об'єктів до міжнародних мереж, зокрема European Route of Industrial Heritage (тут і далі – ERIH) може розглядатись як чинник підвищення конкурентоспроможності територіальних громад, розширення їх міжнародної представленості та посилення економічної стійкості. У цьому контексті оцінка туристичної привабливості промислової та геологічної спадщини повинна розглядатись не лише як інструмент відбору перспективних об'єктів для туристичного використання, а і як скла-

дова формування безпечного соціально-економічного середовища громади.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У сучасних наукових джерелах сформовано теоретичну основу вивчення туристичної привабливості промислової та геологічної спадщини України за кількома напрямками. Зокрема, в дослідженні К. Поливач [1] закладено методичне підґрунтя для просторового аналізу спадщини через тематичне вивчення та електронне картографування, що є важливим для ідентифікації, візуалізації та подальшої класифікації потенційних туристичних об'єктів.

Стаття В. Пацюк та В. Казакова [2] конкретизує значення індустріальної спадщини як ресурсу сталого розвитку індустріальних регіонів. Такі атракції можуть розглядатись не лише як історичний артефакт, а як чинник територіального розвитку, локальної ідентичності та туристичної спеціалізації.

У роботі С. Дичковського [3] індустріальна спадщина розглядається в ширшому культурному та інформаційному контексті. Цінність таких об'єктів визначається не лише рівнем збереженості, а й здатністю бути включеними в сучасні комунікаційні, культурні та презентаційні практики. Це важливо для розуміння того, що туристична привабливість формується через інтерпретацію, символічне позиціонування та публічну репрезентацію об'єкта.

Дослідження В. Дубіва [4] розкриває можливості застосування класифікаційного та оціночного підходу до об'єктів геологічного профілю, які в поєднанні з промисловою спадщиною можуть формувати комплексні туристичні продукти.

Стаття О. Борисової та Т. Гринюк [5] розширює предметне поле дослідження, показуючи, що туристичний потенціал мають не лише збережені, а й утрачені об'єкти спадщини, якщо вони піддаються змістовній реконструкції та включенню в екскурсійну практику. Це додає до аналізу аспект інтер-

претаційного відновлення спадщини, що є важливим для територій із частково втраченим промисловим минулим.

Загалом, промислова та геологічна спадщина України може розглядатися як багатофункціональний ресурс туризму, просторового розвитку та культурної репрезентації територій. Водночас у наявних дослідженнях недостатньо розробленими залишаються питання комплексної оцінки туристичної привабливості таких об'єктів саме в контексті їх відповідності критеріям ERIH, що і визначає доцільність подальшого дослідження.

Формулювання мети статті. Мета дослідження полягає в обґрунтуванні науково-методичних підходів до оцінки туристичної привабливості об'єктів промислової та геологічної спадщини України та визначення напрямів їх інтеграції до мережі ERIH.

Виклад основного матеріалу дослідження. Інтеграція об'єктів індустриальної спадщини до мережі ERIH передбачає диференціацію кількох рівнів залучення, кожен із яких характеризується специфічними вимогами та функціональним призначенням. Насамперед доцільно розрізняти членство в ERIH як форму інституційного приєднання до мережі, включення конкретного об'єкта до переліку відвідуваних індустриальних локацій, а також набуття вищого статусу Anchor Point (якірна точка) або участь у складі Regional Route (регіональний маршрут). Таке розмежування є методично важливим, оскільки критерії оцінювання, рівень репрезентативності та вимоги до туристичного представлення об'єкта на кожному з цих рівнів істотно відрізняються.

Найбільш доступною формою інтеграції є членство в ERIH. До мережі можуть долучатися музеї, об'єкти спадщини, туристичні, освітні, дослідницькі та інші інституції, діяльність яких пов'язана з вивченням, збереженням або популяризацією індустриальної спадщини. Таке членство забезпечує включення до європейського професійного середовища, розширює можливості експертної взаємодії, обміну досвідом, участі у конференціях і тематичних ініціативах, а також може підвищувати спроможність ін-

ституцій до залучення грантових і партнерських ресурсів.

Включення об'єкта до мережі ERIH у статусі site/member site (туристична пам'ятка) потребує значно вищого рівня підготовленості. У цьому випадку визначальною є не лише історична, технічна чи виробнича цінність об'єкта, а й його готовність до повноцінного туристичного представлення, включаючи належний рівень доступності для відвідувачів, інформаційний супровід, екскурсійне або музейне обслуговування, а також здатність об'єкта бути включеним до ширшого європейського наративу індустриалізації. Відповідно, в логіці ERIH об'єкт індустриальної спадщини повинен розглядатися не лише як цінна пам'ятка, але також як культурно-туристичний ресурс, придатний до системного представлення у міжнародному просторі туристичних маршрутів.

Найвищий рівень інтеграції пов'язаний із набуттям статусу Anchor Point (якірна точка). Такий статус надається об'єктам виняткового історичного значення, які репрезентують ключові етапи та напрями розвитку європейської індустриальної історії й одночасно забезпечують високий рівень туристичного досвіду. Від таких локацій очікується не лише належний рівень збереженості та автентичності, а й наявність якісних екскурсійних програм, виставкових або мультимедійних форм інтерпретації, тематичних подій та інших інструментів комунікації зі споживачем. У структурі ERIH саме якірні точки виконують роль опорних елементів маршруту, навколо яких вибудовується ширший простір індустриального туризму.

У практичному вимірі підготовка українського об'єкта до потенційної інтеграції в ERIH має ґрунтуватися на кількох взаємопов'язаних блоках аргументації. Передусім необхідно довести його історичну, технічну та репрезентативну цінність у контексті індустриального розвитку України та Європи. Важливо також підтвердити туристичну придатність об'єкта, зокрема можливість безпечного відвідування, наявність експозиційної або маршрутної просторової організації, якісної інтерпретації та сервісної інфраструктури. Також на етапі підготовки до

інтеграції в ERIH має бути визначена тематична належність об'єкта до відповідних напрямів ERIH, серед яких гірництво, металургія, енергетика, транспорт, солевидобуток, текстильна та харчова промисловість, тощо. Саме така структура оцінювання найбільшою мірою відповідає логіці маршрутної системи ERIH.

Формування Regional Route (регіонального маршруту) передбачає ще складніший рівень організації, оскільки йдеться вже не про окремі пам'ятки, а про територіально пов'язану систему об'єктів, об'єднаних спільним історико-індустріальним наративом. Регіональний маршрут, як правило, спирається на одну або дві якірні точки, які виконують функцію центральних вузлів або «воріт» до території. Водночас сам маршрут має репрезентувати цілісну регіональну історію, поєднувати кілька локацій в єдиний туристичний продукт і стимулювати відвідувачів до послідовного ознайомлення з іншими об'єктами в межах відповідного простору.

У контексті даного дослідження це означає, що потенційні об'єкти доцільно оцінювати за сукупністю таких характеристик, як унікальність і автентичність, ступінь збереженості, відповідність європейському індустріальному контексту, можливість туристичного відвідування, якість інтерпретації, інфраструктурна доступність, а також включеність до кластерної системи чи потенційного регіонального маршруту. Такий підхід відображає узагальнену практичну логіку офіційних критеріїв ERIH і може бути використаний як основа для науково-методичного оцінювання об'єктів індустріальної спадщини України.

Для розуміння практичної логіки функціонування мережі ERIH доцільно звернутися до показників відвідуваності об'єктів, включених до її складу. Розподіл атракцій за кількістю відвідувачів дає змогу оцінити, які саме типи локацій переважають у структурі мережі (рис 1).

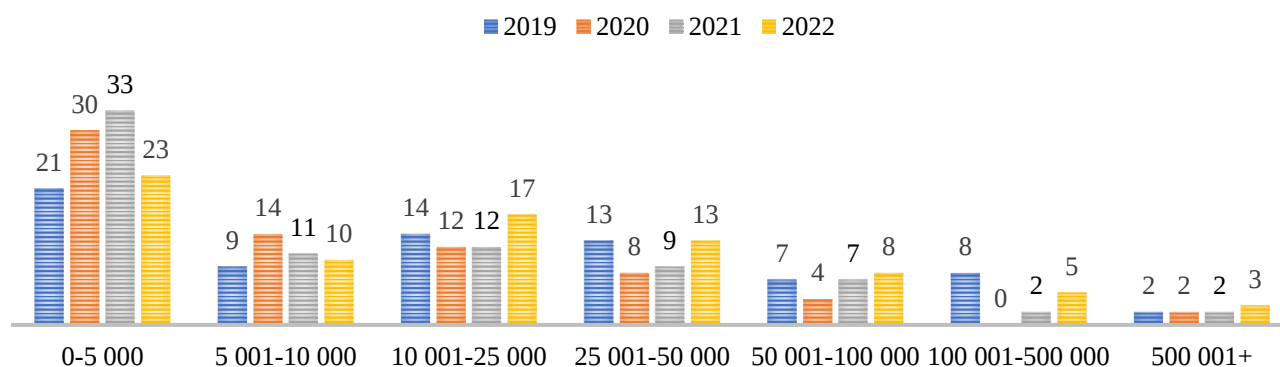

Рис. 1. Розподіл об'єктів мережі ERIH за кількістю відвідувачів у 2019–2022 рр. за кількістю осіб

Джерело: узагальнено авторами на основі [6]

В структурі об'єктів мережі ERIH упродовж 2019–2022 рр. переважали локації з порівняно невеликим потоком відвідувачів. Найчисельнішою в усі роки залишалася група об'єктів, які приймали до 5 тис. відвідувачів на рік: їх кількість зросла з 21 у 2019 р. до 30 у 2020 р. і 33 у 2021 р. Це вказує на домінування в мережі не масових туристичних магнітів, а малих і середніх індустріальних локацій, для яких вирішальне значення мають не стільки великі обсяги потоку,

скільки якість інтерпретації, маршрутна включеність і сталість відвідування.

Водночас у 2022 р. помітне часткове відновлення сегментів із вищою відвідуваністю. Кількість об'єктів із показником 10–25 тис. відвідувачів зросла до 17, а в категорії 25–50 тис. повернулася до 13, тобто до рівня 2019 р. Це свідчить про поступову стабілізацію попиту після його перерозподілу в пандемічний період. Натомість великі об'єкти з потоком понад 100 тис. відвідува-

чів залишаються відносно нечисленними. Таким чином, діаграма підтверджує, що модель функціонування ERIH ґрунтується переважно на мережевому поєднанні численних об'єктів малої та середньої відвідуваності, а не лише на поодиноких центрах масового туризму. Для України це має принципове значення, оскільки потенціал інтеграції до ERIH слід пов'язувати не тільки з абсолютними показниками туристичного потоку, а насамперед із репрезентативністю об'єкта, його готовністю до відвідування, якістю музейно-екскурсійного продукту та здатніс-

тю працювати в складі тематичного чи регіонального маршруту.

Для поглиблення оцінки функціональної моделі ERIH доцільно враховувати не лише абсолютні показники відвідуваності, а й просторову структуру туристичних потоків. Походження відвідувачів дає змогу зрозуміти, на які ринки орієнтується мережа та які механізми формують її стійкість. На рис. 2 відображено співвідношення регіональних, національних і міжнародних відвідувачів об'єктів ERIH.

Рис. 2. Структура відвідувачів об'єктів мережі ERIH за територією походження у відсотках станом на 2023 р.

Джерело: узагальнено авторами на основі [6]

Основу аудиторії об'єктів ERIH становлять регіональні відвідувачі – 65%, тоді як частка національних становить 30%, а міжнародних – лише 5%. Така структура підтверджує, що мережа функціонує передусім як інструмент регіонального та внутрішньодержавного культурного туризму, а не як система, орієнтована виключно на зовнішній ринок. Водночас це вказує на високу роль територіальної близькості, доступності, повторних візитів і включення об'єктів до локальних та міжрегіональних маршрутів. Отже, навіть у межах європейської мережі індустриальна спадщина зберігає насамперед значення ресурсу регіонального розвитку, культурної мобільності населення та підтримки місцевої економіки.

Для України це має принципове значення, оскільки свідчить, що перспективи інтеграції до ERIH не слід пов'язувати лише з очікуванням значного міжнародного туристичного потоку. Значно реалістичнішою є модель, за якої об'єкти промислової та

геологічної спадщини спочатку орієнтуються на мешканців власного регіону, внутрішнього туриста та освітньо-екскурсійні аудиторії, а вже згодом посилюють міжнародну видимість. Такий підхід дає змогу розглядати інтеграцію до ERIH як інструмент зміцнення соціально-економічної стійкості територіальних громад через активізацію локального туризму, розвиток сервісної інфраструктури та формування сталої регіональної ідентичності.

Для оцінювання об'єктів промислової та геологічної спадщини в контексті інтеграції до ERIH доцільно застосовувати багатокритеріальний підхід, оскільки сама логіка мережі поєднує щонайменше три групи вимог: історичну значущість об'єкта, якість його туристичного представлення та здатність функціонувати в межах маршрутної системи. ERIH наголошує, що не всі критерії завжди можуть бути виконані повністю, але чим більше з них виконано, тим сильнішою є заявка. Саме це робить градуїровану

шкалу методично доцільнішою, ніж жорсткий принцип «так/ні».

У зв'язку з цим у дослідженні запропоновано 100-бальну експертну шкалу, яка дозволяє фіксувати відповідність формальним вимогам та ранжувати об'єкти за ступенем готовності до включення в ERIH. Дана шкала є авторською операціоналізацією офіційних критеріїв ERIH [7]. Її перевага полягає в тому, що вона поєднує порівнюваність результатів, гнучкість для різних типів об'єктів і можливість переходу від якісного опису до кількісного висновку. На відміну від 5- або 10-бальної шкали, 100-бальна модель дає змогу краще відобразити проміжні стани готовності, що є важливим для українських об'єктів, які часто мають високу історичну цінність, але нерівномірну туристичну та інфраструктурну підготовленість. Такий підхід узгоджується з багатокритеріальними моделями в дослідженнях [8; 9], де вагомість критеріїв використовують для переведення складної структури показників у придатний для порівняння індекс.

Структура шкали включає сім блоків. Історико-промислова або геоіндустріальна цінність отримує 20 балів, оскільки саме символічне значення для європейської індустріальної історії ERIH ставить у центр відбору. Відповідність тематичній логіці ERIH оцінюється у 15 балів, адже маршрути промислової спадщини побудовані навколо окремих тематичних історій індустріалізації, а регіональний маршрут повинен мати виразну тему, що «зв'язує» об'єкти в єдиний наратив. Автентичність і ступінь збереженості оцінюються у 15 балів, адже ERIH прямо визначає автентичність як одну з ключових характеристик якірної точки. Якість інтерпретації також оцінюється максимально в 10 балів, оскільки ERIH надає великого значення виставкам, мультимедійним засобам, екскурсіям, дитячим програмам і здатності об'єкта «розповісти свою історію».

Ще 15 балів відводиться на доступність та туристичну інфраструктуру, бо ERIH серед критеріїв називає режим роботи, вказівники, паркування, громадський транспорт, санітарні умови, кафе та доступність для маломобільних відвідувачів. Інституційна готовність оцінюється у 10 балів, оскільки процедура ERIH вимагає не тільки

наявності об'єкта, а й здатності організації подавати матеріали, підтримувати актуальність даних, здійснювати промоцію та працювати в мережевому форматі. Ще 15 балів відводиться на кластерний і маршрутний потенціал, тому що якірні точки у системі ERIH одночасно виконують роль стартових вузлів для регіональних маршрутів, а рекомендації щодо регіональних маршрутів підкреслюють необхідність об'єднання різних локацій у єдину просторову історію. Отже, вага критеріїв зміщена у бік її готовності працювати як частина мережі.

Звідси логічно випливає і порогова інтерпретація результатів. Діапазон 80–100 балів доцільно трактувати як високий рівень готовності до просування в ERIH у статусі пам'ятки, а для окремих об'єктів – як базу для підготовки до отримання статусу якірної точки. Діапазон 65–79 балів означає достатню перспективність, але з потребою доопрацювання окремих компонентів. Рівень 50–64 бали свідчить про обмежену готовність і доцільність включення лише як супровідного елемента регіонального маршруту після інституційного або інфраструктурного посилення. Значення нижче 50 балів вказує, що об'єкт поки що не відповідає логіці ERIH як туристично-мережевого продукту. Така інтерпретація є авторською, але вона узгоджується з позицією ERIH про кумулятивний характер критеріїв: об'єкт оцінюється не за одним визначальним параметром, а за сукупністю ознак.

Альтернативні моделі оцінювання можуть застосовуватись до геологічної спадщини. Для таких атракцій широко застосовується підхід, запропонований J. Brihla [9], у якому аналізують чотири блоки: наукова цінність, освітній потенціал, туристичний потенціал, ризик деградації. У геотуристичних дослідженнях використовуються також GAM і M-GAM, де оцінювання базується на експертних опитуваннях, польових дослідженнях, а в модифікованій версії враховується також точка зору туристів. Ці методи дають високу релевантність для геоспадщини [8, 9]. Водночас їхнє обмеження полягає в тому, що вони не призначені для оцінювання індустріальної інтерпретації, мережевої готовності, участі в регіональному маршруті й відповідності тематичним мар-

шрутам ERIH. Їх доцільно використовувати не як універсальну модель для всіх об'єктів, а як допоміжний модуль при оцінці геологічної спадщини.

Узагальнена експертна оцінка об'єктів індустриальної та геологічної спадщини із подальшою перспективою включення до мережі ERIH наведена в табл. 1.

Таблиця 1

Експертна оцінка перспектив інтеграції вибраних об'єктів індустриальної та геологічної спадщини до ERIH

Об'єкт	Тип спадщини	Бал	Варіант включення	Доцільність	Перспективність	Опис
Дрогобицька солеварня, Дрогобич [11]	індустріальна	89	У перспективі – опорний об'єкт регіонального маршруту	дуже висока	дуже висока	Найстаріше безперервно діюче підприємство України; перша письмова згадка датована 1390 р., технологія майже не змінилась, проводяться екскурсії
Коростишівський гранітний кар'єр, Житомирська область [12]	геологічна	63	Супровідний об'єкт регіонального маршруту після доопрацювання	помірна	середня	Перспективний рекреаційний і геотуристичний простір, але з акцентом на подальше облаштування
Історичний ландшафт катеринославських цегельень, Дніпро [13]	індустріальна	69	Індустріальний ландшафт у складі регіонального маршруту	середня	середня	Район пов'язаний із найдавнішими цегельнями Катеринослава, заснованими ще у 1790–1792 рр.; сильний індустріально-ландшафтний сюжет, але слабо музеєфікований
Кар'єр у Старих Кодаках, Дніпропетровська область [14]	геологічна	64	Додаткова пам'ятка у складі регіонального індустріально-геологічного маршруту	помірна	середня	Об'єкт науково-освітнього геотуризму
Інженерний клуб та Музей історії Дніпровського металургійного комбінату (м. Кам'янське) [15]	індустріальна	76	У перспективі – опорний об'єкт регіонального маршруту	висока	висока	Будівлю споруджено у 1899 р. як заводський клуб для адміністрації та службовців металургійного заводу; з 1977 р. діє музей, при цьому збережено історичне оздоблення зали та сильний зв'язок із індустріалізацією Придніпровського регіону

Джерело: сформовано авторами за даними [11–15]

Результати оцінювання засвідчують, що інтеграція об'єктів промислової та геологічної спадщини України до ERIH має значний потенціал як інструмент посилення їх туристичної видимості та міжнародної репрезентації. Перевага цієї мережі полягає в тому, що вона забезпечує не лише симво-

лічне визнання об'єктів, а й включення їх до ширшого європейського культурно-туристичного простору, де спадщина розглядається як ресурс розвитку територій. Участь у ERIH створює передумови для підвищення інвестиційної привабливості локацій, акти-візації екскурсійної діяльності, розвитку

локального підприємництва та формування нових спеціалізованих маршрутів. Перспективність такої інтеграції зростає за умови належної інтерпретації спадщини, розвитку інфраструктури відвідування та поєднання окремих локацій у цілісні регіональні маршрути. Маршрутний підхід дозволяє найбільш повно розкрити взаємозв'язок між промисловими, геологічними та культурними компонентами спадщини, посилюючи їхню туристичну цінність.

Висновки. Узагальнення проведеного дослідження дає підстави стверджувати, що практична цінність інтеграції до ERIH полягає у створенні механізму їх пріоритизації для місцевої політики ревіталізації, туристичного планування та інвестиційної підтримки.

Запропонований підхід дозволяє перейти від описового сприйняття промислової та геологічної спадщини до її структурованого оцінювання як ресурсу, що може бути використаний у стратегіях розвитку територіальних громад, зокрема для обґрунтування черговості музеєфікації, інфраструктурного розвитку та маршрутного об'єднання об'єктів. Встановлено, що для українського контексту найбільш реалістичною є не модель орієнтації на поодинокі «якірні» атракції, а поступове формування мережі малих і середніх локацій, здатних працювати в єдиному тематичному чи регіональному наративі.

Поєднання в одній аналітичній рамці промислових і геологічних об'єктів розширює можливості туристичної інтерпретації територій та дозволяє формувати складніші маршрути, де виробниче минуле доповнюється ресурсною, ландшафтною та освітньою складовими. Отримані результати також свідчать, що ефективність інтеграції до ERIH визначатиметься не лише цінністю об'єкта, а насамперед якістю управління, міжсекторальною координацією та здатністю локальних акторів підтримувати сталі форми відвідування й публічної інтерпретації.

Література

1. Поливач К. Природна та культурна спадщина України: досвід тематичного вивчення та атласного електронного картографування. *Економічна та*

соціальна географія. 2021. Вип. 86. С. 53-66. DOI: <https://doi.org/10.17721/2413-7154/2021.86.53-66>

2. Пацюк В., Казаков В. Індустріальна спадщина як ресурс сталого розвитку індустріальних регіонів: кейс Криворіжжя. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Географія*. 2025. № 1/2 (92/93). С. 22-28. <https://doi.org/10.17721/1728-2721.2025.92-93.3>

3. Дичковський С. Індустріальна спадщина в сучасних парадигмах інформаційного суспільства. *Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку*. 2021. Вип. 35. С. 180-190. <https://doi.org/10.35619/ucpmk.v35i0.382>

4. Дубів В. Систематизація та характеристика геотуристичних об'єктів Середнього Придністер'я (Тернопільська область). *Вісник Львівського університету. Серія геологічна*. 2024. Вип. 38. С. 178-195. DOI: <https://doi.org/10.30970/vgl.38.16>

5. Борисова О.В., Гринюк Т.А. Можливості використання втрачених об'єктів історико-культурної спадщини в туристично-рекреаційній та краєзнавчо-екскурсійній практиці. *Причорноморські економічні студії*. 2025. Вип. 94. С. 202-208. <https://doi.org/10.32782/bses.94-32>

6. ERIH Industrial heritage barometer 2022/23: survey of European Industrial Heritage Sites. European Route of Industrial Heritage: web site. URL: <https://www.erih.de/projekte/erih-industriekultur-barometer>

7. The milestones of European Industrial Heritage: anchor points. selection criteria and procedure. URL: <https://www.erih.net/about-erih/route-system/anchor-points-selection-criteria-and-procedure>

8. Ramírez-Guerrero G., García-Onetti J., Arcila-Garrido M., Chica-Ruiz J. A. A Tourism Potential Index for Cultural Heritage Management through the Ecosystem Services Approach. *Sustainability*. 2021. Vol. 13, No. 11. Art. 6415. <https://doi.org/10.3390/su13116415>

9. Ivanović M., Lukić T., Milentijević N., Bojović V., Valjarević A. Assessment of geosites as a basis for geotourism development: A case study of the Toplica District, Serbia. *Open Geosciences*. 2023. Vol. 15. No. 1. Art. 20220589. <https://doi.org/10.1515/geo-2022-0589>

10. Brilha J. Inventory and Quantitative Assessment of Geosites and Geodiversity Sites: a Review. *Geoheritage*. 2016. Vol. 8. P. 119-134. <https://doi.org/10.1007/s12371-014-0139-3>

11. Дрогобицька солеварня. URL: <https://drohobych-saltworks.com/>

12. Енциклопедія сучасної України. Коростишівський гранітний кар'єр. URL: <https://esu.com.ua/article-5186>

13. Сухомлин О. «Цегляна» історія Дніпра. URL: <https://www.dnipro.lib.dp.ua/tshla,%20kleyma,%20dekor%20budynkiv,%20Katerynoslav>

14. Сидоренко Є. Кар'єр у Старих Кодаках. URL: <https://dnpr.com.ua/post/karyer-u-starih-kodakah-ce-misce-pid-dniprom-vrazhaye-svoyeyu-energetikoyu-foto>

15. Кам'янська міська рада. Народний музей ПАТ «Дніпровський металургійний комбінат». URL:

References

1. Polyvach, K. (2021). Pryrodna ta kulturna spadshchyna Ukrainy: Dosvid tematychnoho vyvchennia ta atlasnoho elektronnoho kartohrafuvannia. *Ekonomichna ta sotsialna heohrafiia*, Issue 86, 53-66. <https://doi.org/10.17721/2413-7154/2021.86.53-66>
2. Patsiuk, V., & Kazakov, V. (2025). Industrialna spadshchyna yak resurs staloho rozvytku industrialnykh rehioniv: Keis Kryvorizhzhia. *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu imeni Tarasa Shevchenka. Heohrafiia*, (1/2)(92/93), 22-28. <https://doi.org/10.17721/1728-2721.2025.92-93.3>
3. Dychkovskiy, S. (2021). Industrialna spadshchyna v suchasnykh paradyhmakh informatsiinoho suspilstva. *Ukrainska kultura: Mynule, suchasne, shliakhy rozvytku*, Issue 35, 180-190. <https://doi.org/10.35619/ucpmk.v35i0.382>
4. Dubiv, V. (2024). Systematyzatsiia ta kharakterystyka heoturystychnykh ob'ektiv Serednoho Prydnisteria (Ternopilska oblast). *Visnyk Lvivskoho universytetu, Ser. heolohichna*, Issue 38, 178-195. <https://doi.org/10.30970/vgl.38.16>
5. Borysova, O.V., & Hryniuk, T.A. (2025). Mozhyvosti vykorystannia vtrachenykh ob'ektiv istoriko-kulturnoi spadshchyny v turystychno-rekreatsiinii ta kraieznavcho-ekskursiinii praktytsi. *Prychornomorski ekonomichni studii*, 94, 202-208. <https://doi.org/10.32782/bses.94-32>
6. European Route of Industrial Heritage. (2024). ERIH industrial heritage barometer 2022/23: Survey of European industrial heritage sites. Retrieved from <https://www.erih.de/projekte/erih-industriekultur-barometer>
7. European Route of Industrial Heritage. *The milestones of European industrial heritage: Anchor points. Selection criteria and procedure*. Retrieved from <https://www.erih.net/about-erih/route-system/anchor-points-selection-criteria-and-procedure>
8. Ramírez-Guerrero, G., García-Onetti, J., Arcila-Garrido, M., & Chica-Ruiz, J.A. (2021). A tourism potential index for cultural heritage management through the ecosystem services approach. *Sustainability*, Vol. 13, (11), Article 6415. <https://doi.org/10.3390/su13116415>
9. Ivanović, M., Lukić, T., Milentijević, N., Bojović, V., & Valjarević, A. (2023). Assessment of geosites as a basis for geotourism development: A case study of the Toplica District, Serbia. *Open Geosciences*, Vol. 15, (1), Article 20220589. <https://doi.org/10.1515/geo-2022-0589>
10. Brilha, J. (2016). Inventory and quantitative assessment of geosites and geodiversity sites: A review. *Geoheritage*, (8), 119-134. <https://doi.org/10.1007/s12371-014-0139-3>
11. Drohobyska solevarnia. Retrieved from <https://drohobych-saltworks.com/>
12. Entsyklopediia suchasnoi Ukrainy. (2014). Korostyshivskiy hranitnyi karier. Retrieved from <https://esu.com.ua/article-5186>
13. Sukhomlyn, O. «Tsehlina» istoriia Dnipra. Retrieved from <https://www.dnipro.lib.dp.ua/tsehla,%20kleyma,%20dek or%20budynkiv,%20Katerynoslav>
14. Sydorenko, Ye. Karier u Starykh Kodakakh. Retrieved from <https://dnpr.com.ua/ua/post/karyer-u-starih-kodakah-ce-misce-pid-dniprom-vrazhaye-svoyeyu-energetikoyu-foto>
15. Kamianska miska rada. Narodnyi muzei PAT «Dniprovskiy metalurhiinyi kombinat». Retrieved from https://kam.gov.ua/ua/share-news/pg/160817553565471_p18/

TOURIST ATTRACTION OF UKRAINE'S INDUSTRIAL AND GEOLOGICAL HERITAGE IN THE CONTEXT OF INTEGRATION INTO THE EUROPEAN ROUTE OF INDUSTRIAL HERITAGE NETWORK

M. V. Bieloborodova, D.E., Associate Professor, Dnipro University of Technology,

A. A. Makurin, D.E., Professor, Dnipro University of Technology.

Ye. A. Bodriaho, Post-graduate Student, Dnipro University of Technology

Methods. To identify the spatial and functional logic of the ERIH network, elements of content analysis and interpretative analysis of official selection criteria, recommendations for the formation of regional routes and attendance statistics were applied. The assessment of selected objects of industrial and geological heritage of Ukraine was carried out on the basis of the author's multi-criteria 100-point scale, the structure of which includes seven blocks: historical-industrial or geoindustrial value, compliance with the thematic logic of ERIH, authenticity and degree of preservation, quality of interpretation, accessibility and tourist infrastructure, institutional readiness, as well as cluster and route potential. To interpret the results, threshold ranges were used, which made it possible to distinguish objects with high, sufficient and limited prospects for inclusion in the network.

Results. The feasibility of considering the industrial and geological heritage of Ukraine as a resource for tourism development and integration into the ERIH network is substantiated. A multi-criteria approach to assessing the tourist attractiveness of objects is proposed, which combines historical value, authenticity, interpretative potential, infrastructure readiness and route connectivity.

Based on the author's scale, the selected objects were evaluated and the level of their prospects for inclusion in the ERIH was determined. It was established that the most realistic for Ukraine is a phased integration model with the subsequent formation of regional routes. It is proven that it is the route approach that provides the best conditions for combining industrial, geological and cultural components of heritage into a holistic tourist product.

Novelty. The approach to assessing the tourist attractiveness of industrial and geological heritage sites of Ukraine in the context of their potential integration into the ERIH network is substantiated, which allows combining historical, tourist and route dimensions of the analysis. The author's 100-point expert scale is proposed, which operationalizes the ERIH criteria and allows ranking sites by the degree of readiness for inclusion in different statuses. It is proposed to include both industrial and geological sites in a single analytical framework, which expands the possibilities of forming complex industrial and geological routes.

Practical value. The proposed approaches can be used by local governments, museums, tourism organizations and regional development agencies for the selection of priority sites, planning museumization and substantiating regional routes. The results of the study can be applied in the development of tourism development strategies of territorial communities, programs for the revitalization of industrial areas.

Keywords: industrial heritage, geological heritage, tourist attraction, regional route, ERIH, local community

Стаття надійшла до редакції 04.03.26 р.

Прийнята до публікації 21.03.26 р.

Дата публікації 30.06.26 р.